

EUROPEAN COMMISSION

Brussels, 20.6.2012
COM(2012) 287 final

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА

**Най-отдалечените региони на Европейския съюз: към партньорство за
интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж**

{SWD(2012) 170 final}

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА

**Най-отдалечените региони на Европейския съюз: към партньорство за
интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж**

1.1.1.	1. Въведение	2
2.	Развитие на европейската стратегия за най-отдалечените региони	4
3.	Оси на обновената стратегия на ЕС	6
4.	Предложения за бъдещето	7
4.1.	Вътрешно измерение	7
1)	Политика на сближаване.....	7
2)	Традиционни сектори.....	10
3)	Бързо развиващи се сектори	12
4)	Развитие на предприемачеството.....	13
5)	Интеграция в единния пазар.....	14
6)	Опазване на околната среда на най-отдалечените региони	16
4.2.	Външно измерение.....	17
5.	Заклучение.....	19

1. ВЪВЕДЕНИЕ

С настоящото съобщение се определя начинът, по който Комисията планира да работи в партньорство с най-отдалечените региони¹ за постигането на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Съветът² подчерта, че със своите три основни приоритета, а именно — развиване на икономика, основана на знанието и иновациите, насърчаване на по-екологосъобразна и по-конкурентоспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите и стимулиране на икономиката с висока степен на заетост, и постигане на социално и териториално сближаване — стратегията „Европа 2020“ следва да се прилага изцяло в най-отдалечените региони, като се отчетат техните специфични характеристики и ограничения. Съветът призна „необходимостта от баланс между мерките за преодоляване на специфичните и постоянни ограничения на най-отдалечените региони, от една страна, и тези, с които се цели популяризирането на техните предимства и възможности, от друга страна“.

Целта е да се помогне на най-отдалечените региони, така че те да могат самостоятелно да задоволяват потребностите си в по-голяма степен и да придобият по-голяма икономическа стабилност и способност да създават устойчиви работни места, като се възползват от уникалните предимства, които притежават, и от своята добавена стойност за ЕС. Както се признава в член 349 от ДФЕС, сериозните ограничения, като например отдалечеността от континентална Европа, винаги ще бъдат налице. Най-добрият начин за осигуряване на просперитет в бъдеще за най-отдалечените региони ще бъдат съгласуваните усилия за реформиране, модернизиране и диверсифициране на техните икономики, които бяха сериозно засегнати от глобалната икономическа и финансова криза.

Всеки един от най-отдалечените региони е различен и е необходимо за всеки от тях да бъде изготвен специален план за постигане на напредък. В настоящия документ са изложени набелязаните в обновената стратегия възможности за всички най-отдалечени региони, но всеки регион ще трябва да разработи своя

¹ Съгласно посоченото в член 349 и член 355, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), изменени с Решение на Европейския съвет от 29.10.2010 г. за изменение на статута на Сен Бартеlemi, има осем „най-отдалечени региона“ на ЕС: четирите френски отвъдморски департаменти и региони (Гваделупа, Френска Гвиана, Мартиника и Реюнион) и една отвъдморска общност (Сен Мартен), двата португалски автономни региона (Азорските острови и Мадейра) и една испанска автономна област (Канарските острови). Съгласно разпоредбите на член 355, параграф 6 от ДФЕС Франция отправи официално искане до Европейския съвет за изменение на статута по отношение на ЕС на Майот — понастоящем една от отвъдморските страни и територии — да получи статут на най-отдалечен регион от януари 2014 г.

² 3023-о заседание на Съвета по външни работи от 14 юни 2010 г.

собствена траектория за постигане на по-голям просперитет в съответствие със специфичните си характеристики.

Докато някои определени инструменти за подкрепа на най-отдалечените региони доказаха своя принос, в някои случаи най-добрата подкрепа за най-отдалечените региони се предоставя чрез адаптиране на правилата на ЕС или чрез отчитане на техните специфични потребности в момента на изпълнението. Настоящата стратегия има за цел да покаже по какъв начин най-отдалечените региони могат да намерят своето място сред многобройните инициативи в подкрепа на изпълнението на стратегия „Европа 2020“, като се обръща повече внимание на всички аспекти на положението на най-отдалечените региони в рамките на целия спектър от европейски политики, отколкото досега.

Уникални предимства и добавена стойност

Всяка стратегия за най-отдалечените региони трябва да признае тяхното значение за целия ЕС. Геостратегическото им положение означава, че те действат като посланици на ЕС сред държавите, намиращи се в Атлантическия и Индийския океан и в Карибско море, като могат да извличат ползи за ЕС чрез отношенията си със своите съседи и да разширяват обхвата на влиянието му в своите региони. Въпреки техните ограничения най-отдалечените региони притежават редица потенциални източници на растеж, основани на техните специфични характеристики. Те представляват над половината от изключителната икономическа зона на ЕС и разполагат с потенциален резерв от морски ресурси от близо 15 милиона km². По този начин ЕС притежава уникална дълбоководна лаборатория за провеждане на изследвания в области като продоволствената сигурност, действията в областта на климата, енергетиката и биотехнологиите. Това е и предимство за туризма, развиван благодарение на изключителната природна и културна среда. Тяхното местоположение предоставя отлични възможности за развитието на космически, астрофизически и сателитни дейности за ЕС. Най-отдалечените региони притежават уникално разнообразие от видове и екосистеми, които са от изключителна важност за биологичното разнообразие в световен мащаб. В най-отдалечените региони, взети заедно с отвъдморските страни и територии, има повече ендемични растителни и животински видове, отколкото в цяла континентална Европа, включително над 20 % от кораловите рифове и лагуни в света. Тяхното биологично разнообразие представлява потенциал в областите на здравето, биомедицината и биофармацията, козметиката и много други сектори като например материалите за екологично строителство и дървесината. В различни региони съществуват условия за развиване на възобновяеми енергийни източници, от биогоривата до вятърната, слънчевата, геотермалната или фотоволтаичната енергия. Що се отнася до човешкия капитал, най-отдалечените региони разполагат с по-образована и квалифицирана работна сила, обществени служби и по-напреднало ноу-хау, отколкото техните съседи, което им дава възможност да продават услуги и експертен опит в сектори с висока добавена стойност.

С принципите, които стоят в основата на предложеното партньорство за растеж, се цели:

- да се окаже подкрепа на най-отдалечените региони при използването на всички възможности за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, основан на техните предимства и ендегенен потенциал;
- да се гарантира, че европейските рамки на политиката допринасят за намаляване на специфичните пречки пред цялостното интегриране на най-отдалечените региони в единния пазар както и
- да се признае в по-голяма степен значението на най-отдалечените региони като предимство за всички, както и необходимостта от отчитане на техните специфични особености и ограничения.

Мерките в подкрепа на най-отдалечените региони изискват партньорство между органите на ЕС и националните и регионалните органи на публичната власт. Необходимо е да се поеме сериозен ангажимент за действие на всички тези равнища. Използването на наличните възможности е отговорност на самите най-отдалечени региони.

2. РАЗВИТИЕ НА ЕВРОПЕЙСКАТА СТРАТЕГИЯ ЗА НАЙ-ОТДАЛЕЧЕНИТЕ РЕГИОНИ

От 1999 г. насам ЕС официално признава географските и икономическите особености на най-отдалечените региони: тяхната отдалеченост, островният им характер, малките размери, топографията, климатичните дадености, както и икономическата им зависимост от малък брой продукти. Всички тези фактори ограничават в голяма степен тяхното развитие (член 349 от ДФЕС) и не им позволяват да се възползват от предимствата на единния пазар.

От 2004 г. насам Комисията е включила действията, свързани с най-отдалечените региони, в рамка, която се основава на три оси³: подобряване на достъпността, подобряване на конкурентоспособността и насърчаване на регионалната интеграция в съседните региони. От 2008 г. насам⁴ тя е съсредоточена върху максималното оползотворяване на единствените по рода си характеристики на най-отдалечените региони.

Самите най-отдалечени региони⁵, с подкрепата на съответните си държави членки⁶, както и на Съвета и на Европейския парламент⁷, допринесоха за

³ COM(2004) 343, 26.5.2004 г.; COM(2004) 543, 6.8.2004 г.

⁴ Съобщение на Комисията: Най-отдалечените региони: преимущество за Европа (COM(2008) 642 окончателен, 17.10.2008 г.).

⁵ Съвместен меморандум на най-отдалечените региони: „От днес до 2020 г.“, 14 октомври 2009 г.

размишленията относно начините за подобряване на икономическите резултати. През 2011 г. Педро Солбес представи доклад, озаглавен *„Най-отдалечените региони на Европа и единният пазар: влиянието на ЕС в света“*⁸, в който се подчертава необходимостта от по-добро интегриране на най-отдалечените региони както в един консолидиран единен пазар с по-задълбочени вътрешни връзки, така и в непосредственото им географско обкръжение, по-специално на основата на външното измерение на единния пазар.

В започнатото от Комисията проучване **„Фактори за растеж в най-отдалечените региони“**⁹ се признават структурните ограничения на най-отдалечените региони, но и се подчертават възможностите за икономически растеж. В проучването също така се посочват разликите между най-отдалечените региони и необходимостта от различни мерки, които да бъдат адаптирани, за да отговорят на конкретните предизвикателства пред всеки най-отдалечен регион. Заключение от проучването е, че за укрепването на традиционните сектори като земеделието например най-голямо значение имат по-голямата продуктова диференциация и специализацията. Устойчивият туризъм има значителен потенциал в повечето най-отдалечени региони. При проучването бяха набелязани бързо развиващи се сектори, градящи се върху предимствата на най-отдалечените региони, в това число биологичното разнообразие и морските екосистеми, потенциалът за производство на възобновяема енергия, авангардните агро-екологични или климатични изследвания, астрофизиката и космонавтиката.

В друго проучване – *„Демографски и миграционни тенденции в най-отдалечените региони: отражение върху икономическото, социалното и териториалното сближаване“*¹⁰ също се подчертава потенциалът на най-отдалечените региони, но и се посочват предизвикателствата при изпълнението на целите в областта на образованието, заетостта и околната среда.

⁶ Меморандум на Испания, Франция, Португалия и най-отдалечените региони: „Подновена визия на европейската стратегия за най-отдалечените региони“, 7 май 2010 г.

⁷ Резолюция на Европейския парламент: Ролята на политиката на сближаване в най-отдалечените региони на Европейския съюз в контекста на стратегията „Европа 2020“, 18 април 2012 г. (докладчик Nuno Teixeira)

⁸ Членът на Европейската комисия г-н Барние възложи на бившия испански министър на земеделието и на икономиката и финансите и бивш член на Европейската комисия, Педро Солбес Мира, да извърши проучване относно мястото на най-отдалечените региони в рамките на единния пазар.
http://ec.europa.eu/internal_market/outermost_regions/index_en.htm

⁹ Възложено от Комисията през 2009 г., извършено от Ismeri Europa и представено през март 2011 г.

¹⁰ Възложено от Комисията, извършено от „Institut National d'Études Démographiques“ (национален институт за демографски изследвания) и представено през май 2012 г.

Обновената стратегия на ЕС за най-отдалечените региони следва да стъпи върху тези елементи.

3. ОСИ НА ОБНОВЕНАТА СТРАТЕГИЯ НА ЕС

Въпреки че съществуващата рамка за политиката по отношение на най-отдалечените региони остава в сила, тя трябва да бъде актуализирана и адаптирана в контекста на стратегията „Европа 2020“. Това означава да се постави по-голям акцент върху създаването на работни места и растеж и върху един всеобхватен подход към действията в областта на климата. Осите са следните:

- I. Подобряване на **достъпността** до единния пазар. Достъпността се отнася до транспорта, но и до трансфера на знания и до внедряването, на разумна цена, на нови информационни и комуникационни технологии.
- II. Повишаване на **конкурентоспособността** чрез модернизиране и диверсифициране на икономиките на най-отдалечените региони, инвестиции и иновации в сектори с висок потенциал за растеж и/или с висока добавена стойност (традиционни и бързо развиващи се), достъпно и устойчиво енергоснабдяване, както и подкрепа за развитието на частния сектор (основно МСП и микропредприятия) и за иновациите при продуктите и услугите.
- III. Укрепване на **регионалната интеграция** в съответните географски области на най-отдалечените региони, за да се разшири сферата на социално-икономическото и културното влияние на ЕС чрез най-отдалечените региони и да се насърчи развитието на търговията и обмена на знания. Най-отдалечените региони представляват предни постове на ЕС в съответните си регионални области и ЕС получава ползи от техните близки отношения с отвъдморските страни и територии¹¹, третите държави, като например основни нации с бързо развиваща се икономика (т.е. Бразилия и Южна Африка), развиващите се държави, както и развитите държави, с които те имат общи исторически и културни връзки.
- IV. Засилване на **социалното измерение** на развитието на най-отдалечените региони, включително чрез мерки за създаване на работни места, повишаване на квалификацията и образователното равнище, намаляване на преждевременното напускане на училище, увеличаване на броя на

¹¹ Отвъдморските страни и територии, посочени в член 198 и член 355, параграф 2 от ДФЕС. Необходимо е да се обърне особено внимание на бъдещото решение на Съвета за асоциирането на отвъдморските страни и територии към ЕС, и по-специално на неговите разпоредби, свързани с регионалното сътрудничество и интеграцията на тези територии.

завършилите висше образование, борба с бедността, подобряване на достъпа до здравеопазване и подобряване на социалното приобщаване.

- V. Включване на **действията по изменението на климата** във всички съответни политики. Ще се предприемат необходимите действия за приспособяване към изменението на климата и смекчаване на последиците от него.

Всяко едно от представените в следващия раздел предложения за бъдещето има положително въздействие върху посочените по-горе оси.

4. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА БЪДЕЩЕТО

Мерките, посочени в настоящото съобщение, трябва да бъдат изпълнени в партньорство. Държавите членки и засегнатите регионални органи трябва да запазят своята твърда ангажираност към развиването в максимална степен на потенциала на всеки най-отдалечен регион, както и да гарантират, че националните правила и практики са адаптирани, където е необходимо, за да отразяват потребностите на най-отдалечените региони. Самите най-отдалечени региони трябва да продължават да развиват капацитета си за участие в търгове по програми на ЕС.

В съответствие със заключенията на Съвета от юни 2010 г., Комисията ще гарантира, че когато е целесъобразно, измеренията на най-отдалечените региони ще бъдат взети под внимание при оценките на въздействието и при другите подготвителни действия за нови инициативи в областта на дадена политика.

Комисията ще отреди още по-централно място на най-отдалечените региони в своята комуникационна политика и ще продължи практиката на обмен и временно командироване на длъжностни лица между най-отдалечените региони и европейските институции.

4.1. Вътрешно измерение

1) Политика на сближаване

Политиката на сближаване е основният инструмент на равнището на ЕС за изпълнение на стратегията „Европа 2020“ и предоставя най-голямото съсредоточаване на инвестиционни средства от ЕС за създаване на работни места и растеж. Чрез политиката на сближаване в най-отдалечените региони ще се подпомагат инвестициите в интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Основният акцент ще бъде поставен върху инвестициите, насочени към трайно намаляване на различията с останалата част от ЕС. Тематичното съсредоточаване на средства, предвидено в предложената реформа на политиката на сближаване, ще допринесе по-специално за гарантиране на наличието на значителни по обем средства в подкрепа на иновацията в нейния

най-широк смисъл; за насърчаване на модернизирането и диверсификацията на икономиките; за задоволяване на основните потребности от инвестиции в човешки капитал; за укрепване на сектора на МСП с цел създаване и запазване на работни места; за подпомагане на приспособяването към изменението на климата и смекчаване на последиците от него и за развиването на устойчиво енергоснабдяване.

Комисията предлага да продължи да предоставя специално третиране на най-отдалечените региони, за да им помогне да използват по най-добрия начин наличните средства за инвестиции. Предлага се ставката на съфинансиране да бъде 85 %, независимо от БВП на най-отдалечените региони. Предлагат се и специално заделени средства за компенсиране на допълнителните разходи на най-отдалечените региони поради техните ограничения и за диверсифициране и модернизиране на техните икономики.

Комисията ще направи оценка на това дали индивидуалните потребности и предимства на всеки най-отдалечен регион са отразени по подходящ начин в споразуменията за партньорство, които ще бъдат договорени между Комисията и всяка държава членка за следващия финансов период.

От всеки най-отдалечен регион ще се изисква да анализира своя потенциал и да гарантира, че критична маса от средствата по ЕФРР се заделя за научни изследвания и иновации, за насърчаване на нови възможности за заетост и предприемачество, *inter alia*, за намаляване на риска от „изтичане на мозъци“, както и за енергийна ефективност и възобновяема енергия. Държавите членки следва да гарантират, че представителите на най-отдалечените региони са изцяло ангажирани с подготовката и мониторинга на споразумението.

За да се подобри достъпът до финансиране за микро- и малки предприятия, най-отдалечените региони ще бъдат насърчавани да отпускат съответни финансови средства за финансовите инструменти в рамките на политиката на сближаване и да използват финансовите и нефинансовите продукти, налични по линия на инициативи като JEREMIE и JASMINE, за да се разгърне потенциалът на микрокредитирането на техните територии.

Платформата за интелигентно специализиране¹² помага на държавите членки и регионите да подготвят своите стратегии в областта на иновациите с оглед получаване на финансиране в рамките на политиката на сближаване. Тя предлага на най-отдалечените региони възможност да се възползват в максимална степен от своите уникални предимства в областта на науката и технологиите, като допринасят за разкриването на нови възможности в Европейското научноизследователско пространство (ЕИП) и се възползват от тях. Тези проекти и стратегии за иновации следва да използват изцяло полезното взаимодействие между „Хоризонт 2020“ и новата политика на

¹² <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/home>

сближаване. Проектите, финансирани по рамковите програми за научни изследвания и фондовете на политиката на сближаване, могат да играят важна роля за привличането и обучението на научните работници и пълното интегриране на най-отдалечените региони в ЕНП, в това число и да оказват значително въздействие върху местните и регионалните икономики.

Съгласно предложенията на Комисията Европейският социален фонд (ЕСФ) също ще продължава да предоставя подкрепа на най-отдалечените региони, сред които са и регионите с най-висок коефициент на безработица в ЕС. Необходимо е да се инвестира във всички области с цел насърчаване на участието в пазара на труда и мобилността на работната сила (в национален и транснационален план) и стимулиране на образованието, придобиването на умения и ученето през целия живот, по-специално с оглед намаляване на преждевременното напускане на училище и повишаване на образователното равнище в рамките на висшето образование. ЕСФ ще помогне също така на най-отдалечените региони да способстват за адаптирането на работниците и на предприятията към промените, да подобрят производителността си, да осигурят добро интегриране на младите хора на пазара на труда, да засилят социалното включване и да укрепят институционалния си капацитет. Най-отдалечените региони трябва да се възползват от предложената програма на ЕС за социална промяна и социални иновации, която включва PROGRESS, EURES и Европейския механизъм за микрофинансиране „Прогрес“.

Комисията предложи засилване на финансираното по линия на ЕФРР¹³ **териториално сътрудничество**, в което участват най-отдалечените региони, с цел подобряване на връзките със съседни държави в областта на конкурентоспособността, търговията и знанията. Съгласно настоящото предложение най-отдалечените региони следва да получат не по-малко от 150 % от подкрепата по линия на ЕФРР, която получават в текущия период, плюс допълнителни средства в размер на 50 милиона евро. Общата сума, която може да бъде заделена за операции на най-отдалечените региони извън ЕС, следва да се увеличи от 10 % на 30 % с цел да се улесни осъществяването на проекти със съседни страни и територии. Комисията изтъква възможностите, предлагани от текущите условия за транснационално сътрудничество, но ще бъде отворена към улесняване на трансграничното сътрудничество на най-отдалечените региони по морските граници при разстояния над 150 km.

¹³

COM(2011) 611 окончателен, 6.10.2011 г.

2) Традиционни сектори

Проучване на факторите за растеж:

"Производството и заетостта ... могат да бъдат засилени единствено чрез продуктова диференциация и специализация"

„Области на специализация като тези на екологичния туризъм, туризма, воден от интереса към опазването околната среда, социалния, културния и [спа] туризма все още не са напълно разработени"

Селско стопанство и развитие на селските райони. Схемата за подкрепа на земеделието по POSEI (програма от възможности, специфични за отдалечения и островен характер) представлява инструмент, разработен за най-отдалечените региони. С нейните два раздела — специфичен режим на снабдяване и подкрепа на местната селскостопанска продукция — държавите членки имат значителна гъвкавост при насочване на разходите, включително за мерки за диверсификация на производството. Докладът относно въздействието на проведената през 2006 г. реформа на POSEI потвърждава целесъобразността на тази схема с оглед на потребностите на най-отдалечените региони, както и че благодарение на предоставените средства целите на програмата са постигнати. Комисията предлага да се запази схемата, с някои адаптирания, с възможност за допълнително преразглеждане през 2013 г. В контекста на това възможно преразглеждане на схемата POSEI ще бъде анализирана значимостта на нови сфери на дейност, като например производство на дървесина във Френска Гвиана.

Съгласно предложенията на Комисията най-отдалечените региони също така ще продължат да се ползват от специално третиране в рамките на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР)¹⁴ с цел да се подкрепят подобренията на конкурентоспособността, диверсифицирането на дейностите в селските райони, устойчивото управление на природните ресурси и балансираното териториално развитие на селските райони.

Рибарство Предложенията на Комисията за реформа на общата политика в областта на рибарството предвиждат, че процесите по управление на рибните запаси и вземане на решения би следвало да се осъществяват на регионално равнище, като се насочват към морските басейни и отчитат местните запаси. В рамките на този регионализиран подход Комисията обсъжда с Европейския парламент и Съвета по какъв начин да се гарантира, че заинтересованите страни в най-отдалечените региони могат да станат ефективна част от процеса на консултации и изготвяне на мерките за опазване на рибните запаси, в това число чрез създаване на специален консултативен съвет за най-отдалечените региони, за да се отчете по-добре техният специфичен контекст.

¹⁴ COM(2011) 627 окончателен/2, 19.10.2011 г.

Освен това на местната риболовна промишленост в най-отдалечените региони следва да бъде възложена отговорност по управлението на рибарството и тя следва да изготви маркетингов план, за да увеличи добавената стойност на своите продукти. Най-отдалечените региони биха могли да предприемат редица от предложените по линия на Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР) мерки, които са от особен интерес за тях, като например действия в подкрепа на устойчивото местно развитие на рибарските райони или подкрепа за дребномащабните крайбрежни флотове, включително консултантски услуги по изготвянето на бизнес и маркетингова стратегия или проучвания на съоръженията за иновационни подходи. Подкрепата за предприятия за аквакултури и преработвателни предприятия също би могла да представлява важен източник на финансиране на потенциалните бенефициери в най-отдалечените региони и да подпомогне създаването на нови възможности за работа в тези предприятия.

Що се отнася до източниците на финансиране, предложеният ЕФМДР отчита спецификите на най-отдалечените региони, като предлага допълнително финансово подпомагане под формата на увеличен интензитет на помощта за инвестиции по линия на ЕФМДР в тези региони. Предложеният ЕФМДР също така предвижда въвеждането на механизъм за компенсации, т. нар. „POSEI в рибарството“¹⁵, така че най-отдалечените региони да продължат да получават подпомагане¹⁵.

Освен това, по подобие на съществуващия модел за Азорските острови, Мадейра и Канарските острови, Комисията обсъжда с Европейския парламент и Съвета възможността за създаване на зона с изключителен достъп за френските най-отдалечени региони.

Туризмът е утвърдила се сфера на дейност в някои най-отдалечени региони, но съгласно проучването на факторите за растеж все още има значителен потенциал за по-нататъшен растеж. Най-отдалечените региони се приканват да удвоят усилията си за изпълнение на действията, описани в съобщението „Европа — водеща световна туристическа дестинация“ (юни 2010 г.), за да се развива устойчив туризъм и да се предостави възможност за растеж чрез специализация. Ефективността следва да се повиши чрез по-широко използване на ИКТ и подобряване на качеството, уменията и способностите. Новите програми на политиката на сближаване ще бъдат източник на финансиране за инвестиции в туризма.

Културното и природното наследство са важен ресурс за развитие с насоченост към туризма в най-отдалечените региони. ЕС ще насърчава мерки за защита, устойчиво използване и добавена стойност на културното и природното

¹⁵ COM(2011) 804 окончателен, 2.12.2011 г.

наследство, включително биологичното разнообразие, и достъпа до него за целите на туризма в най-отдалечените региони.

Комисията ще се стреми да гарантира достъпа на най-отдалечените региони до програмите и инициативите по линия на бъдещата политика на Съюза в **областта на културата** с цел развиване на културния и творческия сектор.

3) Бързо развиващи се сектори

Проучване на факторите за растеж:

"[Необходимост от намиране на подходящ] баланс между радикално подобряване на традиционните сектори и създаването на достатъчно пространство за растеж за новите продукти и сектори"

„Миксът от ендегенни ресурси, нови технологии и начина, по който са организирани факторите, може да доведе до конкурентно предимство“

„Политиките трябва да се насочат и да съсредоточат усилията си върху човешките и материалните ресурси, да ги ориентират в по-голяма степен към пазара, вместо да ги разпръскват в твърде много потенциални области“

Научни изследвания и иновации. Участието на най-отдалечените региони в мрежи за научни изследвания и технологично развитие ще бъде ключов фактор за постигането на „интелигентен“ растеж в най-отдалечените региони. Вече има много примери за добри практики, въпреки че липсата на критична маса в областта на научните изследвания все още е предизвикателство. Предложената програма „Хоризонт 2020“ ще насърчава върховите научни постижения в най-отдалечените региони, ще предоставя подкрепа за технологичните, както и практическите иновации, и ще стимулира инвестициите на частния сектор в експерименти, включително в областите на земеделието и ендемичното биологично разнообразие. Целта ще бъде да се ангажират заинтересовани страни от широк спектър от области, свързани с насърчаване на иновациите, което може да доведе до нови продукти или приложения в традиционни сектори или до разкриването на нови области на стопанска дейност, създаващи работни места.

Устойчива енергия. ЕС ще подкрепя текущи и нови действия, насочени към намаляване на зависимостта от вноса на енергия и от изкопаеми горива в най-отдалечените региони и към развитие на възобновяеми енергийни източници чрез структурните фондове и инициативи като „Пакт на островите“. Целта ще бъде да се увеличи самостоятелното задоволяване на потребностите от енергия, както и да се подкрепи създаването на центрове за високи постижения, които да допринесат за постигане на намаление на емисиите на въглероден двуокис с поне 20 % до 2020 г.

В съответствие с предложенията в областта на енергетиката, направени от Европейския парламент, Комисията ще проучи заедно с най-отдалечените региони и техните държави членки как финансирането за възобновяема енергия и енергийна ефективност в рамките на фондовете на политиката на сближаване може да се използва най-добре, за да се отговори на специфичните нужди и възможности на най-отдалечените региони.

Възможности в областта на морското дело. С оглед на развитието на интегрираната морска политика на Европейския съюз¹⁶, в периода 2014—2020 г. средствата от ЕС по линия на общата стратегическа рамка или на други приложими хоризонтални програми могат да бъдат насочени към инвестиции в мореплавателската и морската икономика в най-отдалечените региони. В това отношение най-отдалечените региони от Макронезия и Карибския басейн следва да се възползват от възможностите, предложени в рамките на стратегията на ЕС за Атлантическия океан¹⁷.

Що се отнася до мрежите от знания, Комисията възнамерява да представи на най-отдалечените региони програмата за Европейска мрежа за наблюдение и данни за морската среда (EMODNet) след 2012 г. Комисията ще продължи да отчита измерението на най-отдалечените региони при прилагането на интегрираната морска политика на Съюза, включително инициативата „Син растеж“¹⁸.

4) Развитие на предприемачеството

Малките и средните предприятия имат важно значение за сравнително малките по мащаб икономики на най-отдалечените региони. Ключов проблем е достъпът до финансиране за развитие на бизнеса. Комисията ще вземе предвид особеното положение на най-отдалечените региони при изпълнението на плана за действие за улесняване достъпа на МСП до финансиране¹⁹ и оста „Микрофинансиране и социално предприемачество“²⁰ на програмата за социална промяна и социални иновации. В допълнение към това, което може да бъде направено с инициативи по ЕФРР, като например JEREMIE, Комисията, в сътрудничество с групата на ЕИБ, ще работи с държавите членки и най-отдалечените региони за подкрепа на създаването на местни инвестиционни фондове във всеки най-отдалечен регион и разработването на регионални капиталови/инвестиционни пазари.

¹⁶ COM(2007) 575 окончателен, 10.10.2007 г.

¹⁷ COM(2011) 782 окончателен, 21.11.2011 г.

¹⁸ Заключение на Съвета от 19.12. 2011 г., точка 12.

¹⁹ COM(2011) 870 окончателен, 7.12.2011 г.; и SEC(2011) 1527 окончателен.

²⁰ COM(2011) 609 окончателен, 6.10.2011 г. Изпълнението на тези мерки може да бъде направено чрез финансови инструменти, с усвояване на финансиране в зависимост от, *inter alia*, условията на инструментите и осведомеността за тях, както и търсенето от страна на доставчиците на микрокредитиране.

Социално предприемачество Социалните предприятия са важни движещи сили за приобщаващ растеж и развитие. Най-отдалечените региони следва да проучат възможностите си по линия на новата инициатива за социално предприемачество, приета през октомври 2011 г., която има за цел да създаде благоприятна среда за дружества, чиято първостепенна амбиция е да се преодолеят социалните нужди, като представя цялостен план за действие за подобряване на видимостта на социалните предприятия и на достъпа им до финансиране. В този контекст в регламентите за ЕФРР и ЕСФ за периода 2014—2020 г. бяха предложени специализирани инвестиционни приоритети.

5) Интеграция в единния пазар

Актът за единния пазар²¹ подчерта значението на единния пазар като платформа за конкурентоспособност за най-отдалечените региони. През есента на 2012 г. трябва да бъде приета втора глава на Акта за единния пазар. Винаги, когато е приложимо, специфичната ситуация на най-отдалечените региони ще бъде взета под внимание за осигуряване на пълното им интегриране в единния пазар.

Първата пречка за тази интеграция е отдалечеността на най-отдалечените региони. ЕС ще вземе предвид измерението на най-отдалечените региони при прилагането и развитието на **трансевропейските мрежи** в областта на транспорта²², телекомуникациите и енергетиката. В тези три области най-отдалечените региони ще бъдат включени в проекти от общ интерес²³, когато е целесъобразно и в съответствие със заложените в секторните насоки цели и критерии на политиката, след като бъдат приети. Предложеният Механизъм за свързване на Европа (МСЕ) също ще следва този подход при набелязване на проектите от общ интерес, които отговарят на условията за финансиране. В областта на транспорта по-конкретно проектите от общ интерес, включващи участието на най-отдалечените региони и насочени към морските магистрали, ще отговарят на критериите за предоставяне на финансова подкрепа от предложения МСЕ.

В съответствие с предложенията в областта на транспорта, направени от Европейския парламент, Комисията ще проучи заедно с най-отдалечените региони и техните държави членки как възможностите по линия на фондовете на политиката на сближаване могат да се използват най-добре във всеки отделен случай.

²¹ COM(2011) 206 окончателен; 13.4.2011 г.: „[Имаме нужда от] по-интегриран пазар, който напълно изпълнява функцията си на **платформа**, която поддържа колективната конкурентоспособност на европейските граждани, предприятия и райони, включително най-отдалечените и най-слабо развитите“.

²² COM(2011) 650 окончателен/3, 6.2.2012 г., член 4, параграф 2, буква й)

²³ Вж. по-долу точка „Външно измерение“

Важно значение ще има преодоляването на цифровото разделение и подобряването на достъпа на най-отдалечените региони до цифровия единен пазар. С оглед създаването на добре функциониращ и ефективен **цифров единен пазар**, измерението на най-отдалечените региони изрично ще бъде взето под внимание във всички предстоящи регулаторни предложения относно европейския цифров единен пазар.

Правилата за **държавна помощ** са от основно значение за избягване на нарушаването на конкуренцията в рамките на единния пазар. Член 107, параграф 3, буква а) от ДФЕС признава изрично най-отдалечените региони като региони, в които може да се отпускат помощи за насърчаване на икономическото развитие, предвид структурната, икономическата и социалната ситуация в тях. В този контекст насоките за регионална помощ ще запазят преференциалното третиране на най-отдалечените региони. Освен това ще бъдат запазени специалните правила за най-отдалечените региони в сектора на земеделието, рибарството и аквакултурите.

Правилата за **обществените поръчки**, основани на справедливи и открити покани за представяне на предложения, са стълб на единния пазар. Комисията ще проучи възможността за отразяване на измерението на най-отдалечените региони в етапа на изпълнение на своите предложения за реформа на правилата за обществени поръчки на ЕС, след като те бъдат приети. Измерението на най-отдалечените региони е от значение за определянето на това дали обществените поръчки, които не са предмет или частично са предмет на правилата за обществени поръчки на ЕС, са предмет на разпоредбите и принципите, залегнали в Договора за ЕС,²⁴ . Сегашното положение обаче трябва да бъде допълнително разяснено. Възлагащите органи в най-отдалечените региони могат да изискат от предприятията, на които е била възложена обществената поръчка, да наемат местна работна ръка, при положение че не е налице пряка или непряка дискриминация по отношение на свободата на установяване и свободата на предоставяне на услуги²⁵ и се предотвратяват и избягват конфликти на интереси.

Данъчно облагане и митници. Специалните режими са допринесли за повишаването на конкурентоспособността на най-отдалечените региони. Комисията ще разгледа исканията и мотивите на засегнатите държави членки за удължаване или изменение на тези режими и ще направи съответните предложения, като вземе предвид въздействието на тези режими върху местната икономика и върху вътрешния пазар. Принципите на добро управление в

²⁴ Като се има предвид, че географското местоположение и размерът и структурата на пазара са критериите за определяне на това дали възлагането на дадена поръчка е от интерес за оператори от други държави членки – виж C179, 1.8.2006 г.: т. 1.3 от Тълкувателно съобщение на Комисията относно правото на ЕС, приложимо за възлагането на поръчки, които не са предмет или частично са предмет на разпоредбите на директивите за обществените поръчки.

²⁵ Решение на Съда от 20 септември 1988 г. по дело Beentjes, 31/87, Recueil, стр. 4635.

областта на данъчното облагане (прозрачност, обмен на информация и лоялна данъчна конкуренция) следва да бъдат от първостепенно значение, както във всички други части на Съюза.

По-добро информироване. Във всеки най-отдалечен регион ще бъдат създадени центрове за контакт с „единния пазар“, в които ще се предлагат специфични мерки за обучение за предприятията и държавните служители в най-отдалечените региони с цел предоставяне на повече информация относно предлаганите възможности. Платформите на информационната система за вътрешния пазар и на SOLVIT също ще се използват по-активно.

Образование и умения. Предложената програма „Еразъм за всички“²⁶ ще предостави възможности за подкрепа на партньорствата между бизнеса и образователните институции (т.е. университети и учебни заведения за професионално обучение) на най-отдалечените региони и за улесняване и насърчаване на мобилността на студенти и преподаватели към и от най-отдалечените региони. Модернизирането на системите за образование и обучение, както и мерките за подобряване на достъпността на образованието с добро качество могат да бъдат финансирани от ЕСФ.

По отношение на **политиката за потребителите** Комисията ще вземе предвид, когато е уместно, измерението на най-отдалечените региони при изпълнението на своята нова Европейска програма за потребителите. Въпросите, които са от значение за потребителите от най-отдалечените региони, са свързани по-специално със сектори като пътуването, телекомуникациите и енергетиката.

Здравео е важен въпрос, като се имат предвид неравенствата в продължителността на живота и здравния статус между най-отдалечените региони и континента. Политиката на сближаване предлага възможности за инвестиции в здравна инфраструктура, включително телемедицината, и в обучението на здравни специалисти в техните най-отдалечени региони.

б) Опазване на околната среда на най-отдалечените региони

Политиката на ЕС за гражданска защита подкрепя мерки за свеждане до минимум на особената уязвимост на най-отдалечените региони от природни бедствия, за да се допринесе за създаването на условия за по-устойчив растеж. Географските дадености и трудната топография на най-отдалечените региони възпрепятстват разгръщането на спасителните средства и водят до специфични нужди от помощ в случай на голямо бедствие. Решенията за общностен механизъм за гражданска защита и за финансов инструмент в областта на гражданската защита²⁷ се позовават на специфичните нужди на най-

²⁶ COM(2011) 788 окончателен, 23.11.2011 г.

²⁷ Решение 2007/162/ЕО на Съвета от 5 март 2007 г.; Решение 2007/779/ЕО на Съвета от 8 ноември 2007 г.

отдалечените региони и ги вземат предвид при изпълнението на действия по линия на механизма за гражданска защита на ЕС. В предложението относно Механизъм за гражданска защита на Съюза²⁸ отново се набляга на тази подкрепа.

Действия във връзка с климата. ЕС ще предприеме действия както в областта на смекчаване на последиците от изменението на климата, така и на адаптирането към него²⁹. Устойчивостта на най-отдалечените региони на въздействията от изменението на климата трябва да бъде повишена чрез подкрепа на адаптацията към изменението на климата във всички съответни отрасли и чрез насърчаване на по-екологична икономика с ниска въглеродна интензивност, подобряване на енергийната и ресурсната ефективност, както и устойчивостта на транспорта и земеделието. Защитата на бреговата ивица представлява особен проблем за най-отдалечените региони. Резултатите от поръчано от Комисията проучване относно въздействието на изменението на климата върху най-отдалечените региони ще бъдат публикувани през 2013 г.

Биологично разнообразие и екосистемни услуги. Ще бъдат повишени усилията за подкрепа на биологичното разнообразие и екосистемните услуги в най-отдалечените региони въз основа на инициативи като например BEST (доброволна схема за биологично разнообразие и екосистемни услуги на територията на най-отдалечените райони и отвъдморските страни и територии), която спомага за изпълнението на всички съответни цели и действия на стратегията на ЕС за биологично разнообразие. Дейностите в тази област могат да бъдат финансирани от структурните фондове.

4.2. Външно измерение

Предвид географското положение на най-отдалечените региони, политиките на ЕС с външно измерение са от ключово значение за настоящата стратегия. За да могат да развият своя потенциал и да може ЕС да се възползва изцяло от тяхната добавена стойност, най-отдалечените региони трябва да се интегрират по-добре не само в рамките на единния пазар, но и сред своите съседи в региона. Следва да бъдат установени регионални планове за съседство, съответстващи на целите на външната политика на ЕС. Координацията и взаимното допълване между действията на органите на ЕС ще бъдат подобрени, като по-специално ще се работи за подобряване на координацията и полезното взаимодействие между програмите за сътрудничество, подкрепяни от ЕФРР и от други инструменти, главно от Европейския фонд за развитие, но също така и от инструмента за сътрудничество за развитие и инструмента за партньорство. Външното измерение на единния пазар за най-отдалечените региони също ще трябва да бъде подсилено въз основа на постигнатото в контекста на Акта за единния пазар.

²⁸ COM(2011) 934 окончателен, 20.12.2011 г.

²⁹ Бяла книга — „Адаптиране спрямо изменението на климата: към европейска рамка за действие“, COM(2009) 147 окончателен, 1.4.2009 г.

Сътрудничеството между най-отдалечените региони и техните съседи ще се осъществява в интерес на всички страни, като ще се обърне специално внимание на увеличаването на икономическите възможности. Сътрудничеството може да бъде насърчавано чрез по-добро прилагане на *ad hoc* разпоредби, съдържащи се в споразуменията на ЕС с трети държави³⁰, или чрез по-добро използване на програми като „Еразмус Мундус“ в областта на образованието, където университетите в най-отдалечените региони са потенциални лидери в дейностите по обучение. Най-отдалечените региони притежават потенциал да се превърнат в платформи за бизнес и сътрудничество и в логистични центрове.

Споразумения в областта на търговията и рибарството. Най-отдалечените региони ще се вземат предвид в споразуменията на ЕС, когато например тези споразумения обхващат продукти, произвеждани в най-отдалечените региони. Това може да помогне за конкурентоспособността на производителите от най-отдалечените региони не само на пазара на ЕС, но и на пазарите на трети държави. Практиката предложението за търговски споразумения, например споразумения за икономическо партньорство, да бъдат придружавани от анализи на въздействието понастоящем е добре установена и в случай че е приложимо трябва да се отчита измерението на най-отдалечените региони. Включването на специфични предпазни клаузи за най-отдалечените региони е важно, но информацията следва да се подобри, за да се гарантира, че при необходимост тези клаузи се прилагат изцяло.

Нови или по-ефикасни въздушни и морски трасета между най-отдалечените региони и техните съседи. При подготовката за преразглеждането на Насоките за въздухоплаването от 1994 г. и 2005 г.³¹ и прегледа на Насоките за морския транспорт от 2004 г.³² Комисията ще обмисли как биха могли да се вземат предвид специфичните особености на най-отдалечените региони. Комисията ще направи оценка на исканията от страна на държавите членки за сключване на двустранни споразумения със съседни на най-отдалечените региони трети държави, като установи изисквания за обслужване на пътнически транспорт, подобни на договорите за задълженията за обществени услуги съгласно законодателството на ЕС. Това би могло да се предвиди само в случай че пазарните условия сами по себе си не са достатъчни, за да привлекат стопанските субекти, без каквато и да било дискриминация между последните и при спазване на съществуващите двустранни и многостранни споразумения и съответните правила за държавна помощ. ЕС ще

³⁰ Например член 132, буква з) и член 239 от Споразумението за икономическо партньорство КАРИФОРУМ/ЕС.

³¹ Насоки на Общността за финансирането на летища и за предоставянето на първоначални държавни помощи за авиокомпаниите, опериращи на регионални летища, ОВ С 312, 9.12.2005 г., стр. 1.

³² Насоки на Общността за държавна помощ за морския транспорт, ОВ С 013, 17.1.2004 г., стр. 3

разгледа също така възможността за сключване на споразумения със съседни на най-отдалечените региони държави за либерализиране на транспорта и за увеличаване на връзките.

Енергетика. ЕС ще подкрепя проекти за създаване на по-ефективни енергийни пазари, обхващащи най-отдалечените региони и съседните им държави и територии.

Електронни съобщителни мрежи. Подобряването на надеждността на мрежовата инфраструктура ще бъде основен приоритет. Съществуващите цифрови мрежи, които разчитат на една-единствена подводна кабелна връзка с малък капацитет, не гарантират непрекъснатост на услугите и не са в състояние да постигнат постоянно увеличаващи се скорости. Необходими са по-твърди действия за решаване на въпросите относно достъпа, тарифите, качеството и сигурността на услугите в областта на ИКТ, по-специално с оглед на създаването на условия за високоскоростен интернет. Националните органи в областта на конкуренцията имат ключова роля при определянето на условията за получаване на капацитет чрез подводни кабели и на условията за достъп до наземните части на тези кабели.

МСП с международна дейност. Комисията ще обръща особено внимание на най-отдалечените региони при изпълнение на действията, набелязани в нейното съобщение „Малък бизнес, голям свят“³³

Алтернативни инструменти за разрешаване на спорове между дружества. Изграждането на доверие между предприятия, разположени в най-отдалечените региони и в съседните им трети държави, е една от първите конкретни стъпки, необходими за отключване на потенциала на търговските потоци в рамките на регионалните общности. За целта създаването на алтернативни системи за разрешаване на спорове между дружества в най-отдалечените региони, отвъдморските страни и територии и съседните им трети държави следва да бъде насърчавано чрез сближаване на съответните правни системи.

Мобилност. Държавите членки следва да положат повече усилия за улесняване на мобилността на ключови групи от граждани на трети държави, например студенти, изследователи и бизнес общността, като продължават да работят за намаляване на незаконната имиграция и противодействат на трафика на хора.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В най-отдалечените региони бе постигнат значителен напредък, но техните икономики продължават да бъдат сравнително неустойчиви. Необходимо е полагането на усилия за смекчаване на техните постоянни ограничения и

³³ COM(2011) 702 окончателен от 9.11.2011 г.

осигуряване на пълното им интегриране в единния пазар и сред своите съседи в региона да продължи и те да бъдат консолидирани от участниците на всички нива. Специфичните особености на най-отдалечените региони следва да се вземат предвид при новото поколение политики за изпълнение на стратегията „Европа 2020“, а те, както и техните съответни държави членки, следва да направят всичко, на което са способни, за да се гарантира, че се възползват от съществуващите възможности. Потенциалният растеж в най-отдалечените региони може да бъде резултат от реструктуриране на традиционните сектори на туризма, земеделието и риболова и от нови специализации, които произтичат от прилагането на стратегиите за НИРД в стари и нови сектори.

Модернизирането на традиционните сектори и диверсифицирането им в добре подбрани нови сфери на дейност ще бъде от решаващо значение за бъдещия просперитет на най-отдалечените региони. Комисията ще подкрепи всеки най-отдалечен регион при изготвянето на неговия индивидуален план за диверсификация и модернизиране на икономиката му с оглед създаване на по-стабилни икономически условия и намаляване на различията с други региони на ЕС. Всеки един от най-отдалечените региони, заедно със съответната му държава членка, се приканва да изготви план за действие, в който да посочи посредством количествени и етапни цели как възнамерява да изпълни програмата по стратегията „Европа 2020“, отчитайки конкретната си ситуация, и различните налични инструменти, изложени в настоящото съобщение.

На редовните заседания на специална междуведомствена група Комисията ще продължи да работи за по-голяма интеграция на най-отдалечените региони в единния пазар и в тяхната географска област. Най-късно до края на 2017 г. Комисията ще направи преглед на изпълнението на всяка от предложените в настоящото съобщение мерки.